

Список використаних джерел

1. Олена Фідкевич, Наталія Богданець-Білоskalенко. Зміст і функції багатомовної комунікативної компетентності учнів закладів загальної середньої освіти з навчанням мов національних меншин. *Український педагогічний журнал*, 2020. № 3. С. 66–74.
2. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. К. : Ленвіт, 2003. 273 с.

ТИПИ І ВИДИ ВПРАВ ДЛЯ НАВЧАННЯ МОВИ

*Хорошковська-Носач Тетяна,
наук. співробітник,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна*

Проблема вправ у різні часи була предметом досліджень психологів, методистів, лінгводидактів. Досліджували її І. Бім, Н. Гез, Д. Ізаренков, М. Ільїн, О. Миролубов, С. Ніколаєва, Ю. Пассов, В. Редько, В. Скалкін, А. Старков, С. Фоломкіна, В. Цетлін, С. Шатілов, Л. Щерба та інші.

У психології та дидактиці під вправою розуміють багаторазове виконання дій або видів діяльності з метою засвоєння їх (Л. Виготський, О. Вишневський, І. Підласий, М. Скаткін), багаторазове виконання певних дій з метою вироблення й удосконалення умінь і навичок у навчальній роботі (А. Хуторської, М. Ярмаченко), тренування, пов'язане з регулярно повторюваною дією, спрямоване на оволодіння певним способом діяльності (В. Онищук).

У методиці навчання мови вправа розглядається як структурна одиниця методичної організації навчального матеріалу (М. Пентиліук, К. Плиско, Л. Федоренко), як одиниця навчання мовленнєвої діяльності (О. Біляєв, Л. Мацько, В. Мельничайко, Л. Скуратівський), як пріоритетний засіб оволодіння змістом навчання (В. Редько), як послідовні дії та операції, що виконуються багаторазово для набуття необхідних практичних умінь та навичок (С. Караман), як цілеспрямовані, взаємопов'язані дії, що пропонуються

для виконання відповідно до нарощування мовних труднощів та з урахуванням послідовності формування навичок і вмінь (А. Щукін), як навчальні дії, спрямовані на формування й удосконалення мовленнєвих умінь і навичок, які становлять основну частину навчальної роботи на уроці (М. Ільїн), як процес розв'язання умовно-комунікативної чи комунікативної задачі (І. Бім).

Ефективність вправ залежить від методики їх організації та проведення. Важливими умовами ефективності вправ є «систематичність, фізіологічна і психологічна обґрунтованість розподілу вправ у часі, індивідуальний підхід до учнів» [2, с. 99]. Крім того, система вправ має забезпечити «підбір необхідних вправ, що відповідають характеру певної навички або певного вміння» [1, с. 64.], а також необхідну послідовність вправ та доцільне розташування навчального матеріалу.

Науковцями (І. Бім, М. Ільїн, Б. Лапідус, Ю. Пассов, І. Рахманов, С. Шатилов та ін.) розроблено різні класифікації типів і видів вправ. Однак, слід зазначити, що до сьогодні немає єдиної класифікації вправ. Одні методисти (С. Шатилов) виокремлюють лише типи вправ, інші розрізняють типи, види й підвиди (І. Бім, М. Ільїн), ще інші – типи, роди й види (І. Рахманов).

Найбільш поширеною є класифікація вправ, запропонована І. Рахмановим. Він розрізняє вправи за: *призначенням* – мовні та мовленнєві, рецептивні й репродуктивні, аспектні та комплексні, навчальні та комунікативні, тренувальні та контрольні; *характером матеріалу* – вправи в діалогічному, монологічному мовленні тощо; *способом виконання* – усні та письмові, одномовні та двомовні (перекладні), механічні та творчі, класні й домашні, індивідуальні, парні, групові.

Вправи розподіляють також залежно від виду мовленнєвої діяльності (аудіювання, говоріння, читання, письмо), форми мовлення (усні, письмові), мовного аспекту (фонетичні, лексичні, граматичні), функції в навчальному процесі (тренувальні, контрольні), місцем виконання (класні, домашні, лабораторні), за критерієм комунікативності (комунікативні, умовно-

комунікативні, некомунікативні). Так, І. Рахманов і В. Редько диференціюють вправи на мовні та мовленнєві, А. Климентенко – мовні, підготовчі до мовлення і власне мовленнєві, С. Шатілов – мовні, аналітичні, домовленнєві тренувальні, умовно-мовленнєві та мовленнєві, В. Скалкін – тренувальні й умовно-комунікативні, І. Бім – домовленнєві, або умовно-мовленнєві, та власне мовленнєві, або комунікативні, Ю. Пассов – умовно-комунікативні й комунікативні. Кожна із цих класифікацій має свої переваги й недоліки.

Ключові слова: вправа, тип, вид, класифікація.

Список використаних джерел

1. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах : Підручник. Вид. 2-е, випр. і перероб. / Кол. авторів під керівн. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2002. 328 с.
2. Педагогічний словник / За редакцією дійсного члена АПН України Ярмаченка М. Д. Київ : Педагогічна думка, 2001.

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ ДИТИНОЦЕНТРИЗМУ В ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНІЙ МОДЕЛІ ОСВІТИ

*Черній Алла,
канд. політ. наук, доцент,
Рівненський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти,
м. Рівне, Україна*

Загальновідомо, що особистість – це динамічна, цілеспрямована й самоорганізуюча система, об'єктом діяльності якої є як зовнішній світ, так і вона сама [1, с. 628]. Це виявляється у відчутті власного **Я**, здатності до самоспостереження, самоаналізу, самооцінки та саморегуляції, а також у прагненні до самовдосконалення.

У наших попередніх наукових розвідках, присвячених суті принципу дитиноцентризму та його значенню в реалізації концептуальних основ Нової української школи наголошено, що освітній процес має бути максимально